

ne in kontekstualne značilnosti vsakega od ministrskih dokumentov, ki so bili poimenovani po evropskih mestih, kjer so se srečali ministri, pristojni za visoko šolstvo. Ob analizi dokumentov bomo poleg posameznih idejnih tokov skušali osvetliti tudi idejne pozicije posameznih akterjev in njihove vloge pri oblikovanju diskurzov v bolonjskem procesu.

Sorbona, Pariz, 1998

Prvi dokument, *Sorbonsko deklaracijo*, ki predstavlja uvod v bolonjski proces, so, kot omenjeno, podpisali ministri Italije, Francije, Nemčije in Velike Britanije leta 1998. V prvih vrsticah so ministri naznanili željo po evropski integraciji, ki bi se odvijala na temeljih, drugačnih od finančnih in ekonomskih, ter pozvali univerze kot osrednje ustanove zahodne civilizacije, da zavzamejo pri tem aktivno vlogo. Evokacija izročila evropskih vrednot odraža močan normativni poudarek, s katerim so ministri krepili komunikativni diskurz. Povečevanje mobilnosti se kot eden najbolj izpostavljenih ciljev prikazuje kot izročilo evropske izobraževalne zgodovine. Reforma strukture študija v dva glavna cikla in predlogi orodij za povečevanje preglednosti (npr. sistem kreditnih točk/ECTS) so glavne prvine politik, predstavljene kot ukrepi za spodbujanje mobilnosti študentov. Ministri so poleg tega izpostavili povezavo med priznavanjem diplom, mobilnostjo študentov in zaposljivostjo diplomantov, ne da bi se pri tem sklicevali na gospodarsko nujnost (cf. *Sorbonska deklaracija*, 1998).

V dokumentu je poudarjeno še, da so posamezne demokratične vlade temeljni regulator visokošolskega sistema. Tovrstni poudarki *Sorbonske deklaracije* nakazujejo, da je začetne pobude bolonjskega procesa mogoče interpretirati tudi kot odziv večjih držav članic na naraščanje vplivnosti Evropske komisije na področju visokega šolstva, ki se je izkazovalo zlasti na področju priznavanja kvalifikacij, pa tudi pri raznih projektih (npr. mobilnost).

Bologna, 1999

Leto kasneje so v *Bolonjski deklaraciji* ministri, tokrat iz 29 evropskih držav, ponovno opredelili visoko šolstvo kot področje večdimenzionalne evropske integracije, pri čemer se je znova izpostavilo mobilnost kot osrednji politični element. Z uvedbo principov »raznolikosti kultur, jezikov in nacionalnih izobraževalnih sistemov« ter »avtonomije univerz« so razvili normativni diskurz, ki poudarja suverenost nacionalnih držav pri izobraževalnih politikah in odraža nasprotovanja in pomisle-